

## Nederlandse vertaling Podcast Animal Matters met John Linnell 15 maart 2026

Interviewer : Debbie Rijnders

Gast : Professor Dr. John Linnell

**Interviewer:** In deze podcast kijken we naar de mogelijke risico's rondom wolven. We doen dit naar aanleiding van verschillende rapporten die zijn gepubliceerd. Het doel is niet om mensen onnodig bang te maken, maar om simpelweg naar **de cijfers en feiten** te kijken en uit te leggen **wat die werkelijk betekenen**. Door dat te doen hopen we bij te dragen aan **een realistischer beeld van de wolf**.

De wolf is een prachtig wild dier, maar zoals veel wilde dieren heeft de wolf ook kanten die minder prettig zijn voor ons als mens. Als we samen willen leven met wolven, is het eerlijk om het hele verhaal te vertellen. Zowel de mooie als de moeilijke kanten.

Vanuit het **perspectief van de wolf** is de situatie simpel: het dier wil gewoon **leven en zich voortplanten**. Maar in dichtbevolkte landen met sterk door mensen gevormde landschappen rijst een belangrijke vraag: **kunnen mens en wolf echt samenleven zonder gevaar of conflicten?**

In deze aflevering van de podcast Animal Matters spreek ik met **professor dr. John Linnell**. John werkt momenteel als senior wetenschapper bij het Norwegian Institute for Nature Research in Lillehammer en als professor aan de Inland Norway University of Applied Sciences, afdeling Bosbouw en Faunabeheer. Hij doet interdisciplinair onderzoek naar de interacties tussen mensen en wilde dieren, met als doel het bevorderen van co-existentie.

John is hoofdauteur van het rapport **'The Fear of Wolves: A Review of Wolf Attacks on Humans' (2002)** en van de update **'Wolf Attacks on Humans: An Update for 2002–2020' (2020)**.

**Interviewer:** In een rapport uit 2003 staat dat er tussen ongeveer 1700 en 1882 **94 gedocumenteerde dodelijke aanvallen van wolven op mensen** waren in Noorwegen, Zweden en Finland, vrijwel allemaal op **kinderen jonger dan 12 jaar**. De aanvallen waren **vanuit predatie**, niet gerelateerd aan hondsdolheid, en leken zich te concentreren in bepaalde regio's of te zijn verbonden aan bepaalde individuele wolven. Hoe werd vastgesteld dat het bij deze aanvallen predatie betreft? **En werd het gedrag van de wolf beschreven?**

Linnell: We hebben het hier over **vrij oude informatie**. Veel gegevens zijn verloren gegaan en de mate van detail verschilt sterk per geval. In Noorwegen is er bijvoorbeeld één casus die alleen bekend is uit een oude krantenbron van meer dan 200 jaar geleden. Toch beschrijft die bron een **heel duidelijk scenario: een wolf rent uit het bos, grijpt een kind, sleept het mee naar het bos, en wanneer de volwassenen**

**arriveren, blijkt het kind gedood en gedeeltelijk opgegeten.** Zulke situaties worden vaker beschreven in historische bronnen en laten duidelijk zien dat **het geen geval van hondsdelheid betreft.**

**Bij hondsdelheid wordt een slachtoffer namelijk nooit weggedragen of opgegeten;** een hondsdelde wolf valt achtereenvolgens meerdere dieren en mensen aan. Dat patroon was destijds in grote delen van Europa bekend. Daarom konden onderzoekers concluderen dat **deze oude gevallen predatie gedrag betroffen:** slachtoffers werden meegesleept, gedood en deels gegeten. Elementen die bij hondsdelheid niet voorkomen. De wolf gaat in feite gewoon verder en valt vervolgens meer katten, honden, koeien, schapen, mensen aan, wat hij maar tegenkomt onderweg. Dus, het geval van hondsdelheid is heel herkenbaar en in het grootste deel van Europa in die periode zou het heel bekend zijn geweest, omdat het een vrij algemeen verschijnsel was. Behalve in Noorwegen en Zweden, waar we het volgens mij eigenlijk nooit hebben gehad. Maar in Finland zouden ze zeker bekend zijn geweest met hoe een geval van hondsdelheid er uitziet. Dus dit soort gevallen **werden gerapporteerd als predatiegedrag en werden zelfs destijds al herkend als iets dat niet normaal was.** Het zijn unieke gebeurtenissen die op bepaalde plaatsen en op bepaalde momenten voorkomen en vervolgens weer verdwijnen. Dus, de kenmerken dat slachtoffers worden verplaatst, meegesleept en vervolgens opgegeten laten duidelijk zien dat het geen hondsdelheid is.

**Interviewer:** Wolven kunnen mensen doden, maar het is zeldzaam.' Wat betekent 'zeldzaam'? Voor mensen die in een gebied wonen waar wolven bij het huis rondlopen of achter mensen aanlopen, kan 'zeldzaam' nogal vaag klinken.

**Linnell:** Het betekent dat het zó zeldzaam is dat je er **geen zinvol getal aan kunt hangen.** Zoals de kans om door bliksem geraakt te worden of een terroristische aanval mee te maken: we weten dat het gebeurt, maar het is onmogelijk om het in een precies cijfer uit te drukken. Maar **het betekent wél dat het kan gebeuren.** En dat is vergelijkbaar met andere risico's in het leven: we installeren bijvoorbeeld rookmelders, ook al maakt de meeste mensen nooit een woningbrand mee.

**Mensen zijn sowieso slecht in het inschatten van risico's in kwantitatieve termen.** Het belangrijkste is: het risico bestaat, het is extreem klein, maar niet nul. Je kunt uiteraard uitrekenen wat je risico is om te overlijden aan een hartaanval of een beroerte, maar het betekent alsnog niets wanneer je het op die manier bekijkt. Dus ik denk niet dat het zo belangrijk is om het te kunnen kwantificeren. Ik denk dat **het belangrijkste is om te zeggen dat het inderdaad een risico is. Het is heel klein, maar het bestaat.** Dus het is net zoals met andere kleine risico's. Het hoeft ons leven niet te beheersen.

**Interviewer:** Verandert het risico wanneer **wolven terugkeren in dichtbevolkte landen zoals Nederland?** Wolven keren terug naar landen als Nederland, waar het landschap sterk door mensen wordt beheerd en waar veel recreatie plaatsvindt in natuurgebieden. Maakt dat de situatie anders dan in bijvoorbeeld Scandinavië? En **verandert dat het risico?**

**Linnell:** Ja, dat is echt een van de grote vragen waar we mee te maken hebben. En het is een gebied waar we gewoonweg niet genoeg ervaring hebben om er echt iets concreets over te kunnen zeggen met een door data ondersteunde mening. De hele uitbreiding van wolven naar de dichter bevolkte delen van Europa is nu misschien zo'n twintig à dertig jaar aan de gang en **de komst in plaatsen zoals Nederland is een heel recent verschijnsel. Er is in deze moderne tijden heel weinig ervaring met dit soort situaties.**

Dus gelukkig zijn onze gegevens eigenlijk vrij beperkt. **Het feit dat aanvallen zo zeldzaam zijn is natuurlijk heel goed**, maar het betekent ook dat we niet veel data hebben om op te bouwen. Dus elke gebeurtenis die plaatsvindt, is een vrij ongewoon iets dat wel een bijdrage levert aan ons begrip, maar we zijn nog heel **ver verwijderd van een echt concreet begrip.**

Maar als we een beetje **speculeren vanuit basisprincipes en algemene kennis, dan kun je zeker zeggen dat de voorwaarden voor problemen mogelijk groter zijn in zo'n landschap. Want elke wolf die in een land als dat leeft, zal heel sterk worden blootgesteld aan mensen.** Misschien niet van dichtbij, maar wel op afstand. En om in zo'n landschap te leven moeten wolven heel goed zijn in het navigeren door het door mensen gevormde landschap: de wegen, de velden, andere barrières, wandelpaden en erven. **Dus ze raken duidelijk heel erg gewend aan mensen.** Dat op zichzelf hoeft geen probleem te zijn. In veel opzichten is dat juist een voorwaarde voor wolven om daar te kunnen leven.

Maar het creëert ook veel meer raakvlakken en contactmomenten waar wolven en mensen elkaar gaan ontmoeten. **We hebben veel wolven en veel mensen, dus de kans op ontmoetingen is veel, veel groter, en dat creëert statistisch gezien waarschijnlijk meer situaties waarin iets zou kunnen gebeuren.** Maar dat betekent niet dat het zal gebeuren, toch? Dus hier komen we **opnieuw terecht in die wereld van waarschijnlijkheden en risicofactoren.**

Het is dus heel moeilijk om hier cijfers aan te hangen. We hebben het over een verandering van zeer, zeer zeldzaam, naar misschien alleen maar zeer zeldzaam. **Maar de situaties zijn er. Ze kunnen niet worden genegeerd.**

**Interviewer:** In uw rapport *The Fear of Wolves, A Review of Wolf Attacks on Humans* uit 2002, geüpdatet in 2020, beschrijft u vier factoren die tot gevaarlijke situaties kunnen leiden. Onder welke omstandigheden kunnen dingen eigenlijk misgaan? **U noemde habituatie, wolven die minder bang worden voor mensen, als een risicofactor. Hoe kunnen we herkennen wanneer habituatie plaatsvindt?**

**Linnell:** Als we teruggaan naar die vier factoren, dit is gebaseerd op onze analyse van gegevens die zijn verzameld over misschien twee- of driehonderd jaar, en in die periode is er veel veranderd. Dus als we kijken naar de oudere historische gegevens, zie je dat **hondsdolheid een belangrijke factor is, en vandaag de dag is dat volledig afwezig in de Europese context** omdat we erin geslaagd zijn hondsdolheid uit Europa te

verdrijven. Maar we zien het nog steeds als een factor in bijvoorbeeld Centraal-Azië, het Midden-Oosten, India enzovoort.

De andere factor die we veel zien in de historische context zijn omstandigheden waarin je **landschappen hebt met heel weinig wild prooi**, omdat het is weggevangen of omdat het leefgebied echt is vernietigd. De belangrijkste prooi voor de wolf is dan vee of afval. En typisch was historisch gezien het belangrijkste wat tussen de wolf en het vee in stond een herder, die vaak een vrij jong kind was. Dus dit soort situaties creëerden opnieuw de voorwaarden voor interactie. En dat is opnieuw iets dat we vandaag in Europa niet meer hebben. **We hebben veel meer bos dan we eeuwenlang hebben gehad. We hebben veel meer wild dan we in vele eeuwen hebben gehad.** En we sturen geen zeer jonge kinderen meer naar buiten als herders om vee te beschermen. Dus die situatie is verdwenen uit de Europese context. We zien het nog steeds in delen van bijvoorbeeld India, het Midden-Oosten of Centraal-Azië. Maar het is verdwenen uit onze wereld.

Dus dan komen we bij het **probleem van habituatie**. En dit is **iets nieuws, waar we geen historische precedent voor hebben**. We zien gevallen waarin wolven die dicht bij mensen leven af en toe kunnen aanvallen, **en in sommige gevallen lieten deze wolven helemaal geen waarschuwingssignalen zien**. Ze leefden gewoon in regelmatige nabijheid van mensen. In andere gevallen waren er **duidelijk aanwijzingen** dat er iets misging en **dat de wolf niet bang was voor mensen**.

Dus ik denk dat dit betekent dat we moeten begrijpen dat er **een soort glijdende schaal van habituatie is**, en dat een wolf die in een modern Europees landschap leeft moet kunnen wennen aan menselijke structuren zoals wegen, hekken, boerderijen, wandelpaden en dat soort dingen en moet kunnen verdragen dat hij zich in de nabijheid van mensen bevindt of zich 's nachts door dat landschap beweegt. En dat is **simpelweg een noodzakelijke aanpassing die wolven hebben moeten maken om hier te leven**. En dat is niet iets om je zorgen over te maken.

Het probleem ontstaat niet wanneer de wolf menselijke structuren tegenkomt, maar wanneer de wolf mensen tegenkomt, en wanneer hij het object herkent als een mens. Een persoon in een auto is een abstractie. Dat is een auto. Maar **wanneer hij oog in oog staat met een persoon, en wanneer de wolf een gebrek aan schuwheid begint te tonen of, nog erger, een vorm van aantrekkingskracht, dan moet je heel zorgvuldig gaan nadenken over wat er precies gebeurt, vooral wanneer hij nadert. En als hij begint te volgen, dan moeten de alarmbellen zeker afgaan.**

Dus er is geen volledig duidelijke zwart-wit overgang hier. Maar het **belangrijkste waarschuwingssignaal is wanneer het gedrag verschuift van het tolereren van menselijke structuren naar het tolereren van mensen zelf, van dichtbij.**

**Interviewer:** In uw rapport staat dat bij predatiegerichte aanvallen vaak kinderen het slachtoffer waren. Waarom, waarom juist kinderen onder de 12 jaar?

**Linnell:** Het meeste hiervan komt uit de historische literatuur. Het is grotendeels omdat ze klein zijn. Mensen zijn nooit natuurlijke prooien van wolven geweest. **Om een of andere zeer gelukkige reden behandelen vrijwel alle roofdieren mensen met meer respect dan we op basis van onze lichaamsgrootte en onze fysieke verdedigingscapaciteiten eigenlijk verdienen.** En dat geldt niet alleen voor wolven. Dit geldt voor bijna alle roofdieren: ze behandelen ons met meer respect.

Misschien komt dat omdat ze beseffen dat we gevaarlijk zijn. Of misschien komt het gewoon door onze verticaliteit, het feit dat we rechtop staan. **Geen enkele prooi staat rechtop. Dus we krijgen dat respect.** Wat betekent dat **wanneer een wolf een persoon gaat aanvallen, hij een soort grens overschrijdt van wat normaal is naar wat niet normaal is.**

Heel weinig wolven hebben ooit iemand aangevallen. En in die stap is het vanuit hun perspectief logisch om **zich op de kleintjes te richten.** Op dezelfde manier als wanneer ze op herten jagen: het is veel makkelijker om een kalf te doden dan een volwassene.

Ik denk ook dat in het verleden kinderen veel kwetsbaarder waren. Ze werden eropuit gestuurd om vee te hoeden of om in de velden te werken. Dus ze werden vaker door wolven tegengekomen. Maar ik denk dat grootte de belangrijkste factor is.

**Wat interessant of verontrustend is, is dat in de paar gevallen die we in Europa in recente tijden zien, het ook vaak kinderen zijn die worden aangevallen.** Dus ik denk dat het simpelweg neerkomt op de grootte.

**Interviewer:** Leidt dit ertoe dat we duidelijker zouden moeten waarschuwen voor mogelijke risico's? En dat we meer gericht onderzoek zouden moeten doen naar welk type wolven en onder welke omstandigheden predatie op kinderen kan plaatsvinden?

**Linnell:** Ja, nou ja, ja. Het antwoord op alles is ja. Ik denk dat de communicatie rondom wolven behoorlijk duidelijk moet zijn. Ik denk dat dit eigenlijk geldt voor al het wild. We moeten zeker de werkelijkheid van deze dieren communiceren. Net zoals we boodschappen uitdragen over de ethische basis van natuurbescherming, of het feit dat mensen deze dieren mooi en inspirerend vinden, en welk effect ze hebben op de ecologie. **We moeten ook communiceren dat er negatieve aspecten aan zitten.** Je weet wel, het feit dat ze vee doden. Ik denk dat iedereen dat kan zien als de realiteit. En het gaat niet alleen om schapen; het kunnen ook koeien zijn. Het kunnen paarden zijn, in een paar zeldzame gevallen, maar het gebeurt.

**En wanneer het gaat om het aanvallen van honden, moeten we daar eerlijk over zijn en zeggen: wolven doden honden. En we moeten ook duidelijk maken dat wolven in uitzonderlijke omstandigheden mensen kunnen aanvallen.** Dus het overbrengen van dat risico is echt belangrijk. Maar ik denk niet dat dat zo'n ingewikkelde taak is, want elk kind leert ook dat je voorzichtig moet zijn wanneer je een hond tegenkomt en dat je aan de eigenaar vraagt: 'Mag ik hem aaien?' Dus we gaan hier eigenlijk met alles op dezelfde manier mee om. Je zegt: "Honden zijn schattig en aibaar", maar je moet voorzichtig zijn. En we doen hetzelfde met koeien. Je zegt: "Als je door het veld loopt en er staan runderen, is dat oké, maar je moet wel voorzichtig zijn".

Dus er is niets uitzonderlijks aan dit soort communicatie. Je probeert mensen niet bang te maken; je probeert mensen respect te leren. **Maar op de een of andere manier is er in sommige vormen van natuurbeschermingscommunicatie een ongelukkige neiging geweest om wolven een te idealiseren. Vooral wolven.** Een deel daarvan is misschien een noodzakelijk onderdeel geweest van die communicatie. Je probeert mensen empathie te laten voelen en probeert misschien een deel van de vaak irrationele angst te doorbreken die we hebben. **Maar soms slaat die conservatieboodschap een beetje door, en verandert de wolf van een groot roofdier in een soort geïdealiseerd wezen.**

**Het zou heel verrassend zijn als een roofdier dat herten doodt, niet daadwerkelijk in staat zou zijn om mensen pijn te doen. Dat zou bijna onmogelijk te begrijpen zijn.** Met beren heeft niemand discussie over de vraag of ze gevaarlijk kunnen zijn. Het feit dat berenaanvallen voorkomen is algemeen bekend. Ik ken mensen die in Alaska wandelen. Ze dragen pepperspray, of maken geluid. En dat doet niets af aan hun motivatie om beren te beschermen. **Maar op de een of andere manier zijn wolven in zo'n gepolariseerde positie terechtgekomen: ze zijn ofwel demonen ofwel engelen.** En de realiteit is: **een wolf is een wolf.** Hij heeft **positieve kanten**, en ja, hij heeft ook **slechte kanten**. En ik denk niet dat we bang moeten zijn voor communicatie daarover. Sterker nog, **ik denk dat we die communicatie moeten aanmoedigen**, want het zou bijna vreemd zijn als een wolf niet in sommige situaties potentieel gevaarlijk zou kunnen zijn. Zelfs een wild zwijn is gevaarlijk, weet je. Dus ik denk dat **we gewoon eerlijk moeten zijn in de communicatie.**

**Interviewer:** Welke informatie zou de media volgens u altijd moeten geven, in het bijzonder wanneer zij over een incident berichten.

**Linnell:** Bijvoorbeeld afstand, gedrag, aanwezigheid van voedsel, enzovoort, zodat het publiek beter kan begrijpen wat er daadwerkelijk is gebeurd. Wanneer er een aanval plaatsvindt, is het **zo'n zeldzame gebeurtenis** dat de media daar natuurlijk sterke interesse in hebben. Het is een sensationele gebeurtenis, en **juist daarom hebben de media een grote verantwoordelijkheid**, omdat de politiek rondom wolvenbescherming erg sterk is. **Zeker bij een uitzonderlijk geval hebben de media de verplichting om de feiten echt goed op een rij te krijgen**, en eigenlijk geldt: **hoe uitzonderlijker het incident, hoe groter de verantwoordelijkheid om het te factchecken.**

Maar stap één voor de media is zeker: “Was dit echt een wolf?” En soms is dat niet eens gemakkelijk vast te stellen als er geen getuige was.

Stap twee is: proberen te achterhalen wat de omstandigheden waren, want context is bijna alles.

Het is net als bij autorijden: als er een auto-ongeluk gebeurt en de bestuurder is dronken, is dat niet heel sensationeel. Maar als de bestuurder niet dronken is, dan is het een totaal ander verhaal. Hetzelfde geldt bij een wolvenaanval.

Vragen zoals: **Waar gebeurde het? Gebeurde het in een bos, op een erf, in een tuin? Dat zijn heel verschillende omstandigheden. Was er een hond bij betrokken? Waren er volwassenen aanwezig of niet? Had de wolf een geschiedenis van het benaderen van mensen of niet? Was er voedsel of afval waar de wolf aan gewend was geraakt? Dit zijn allemaal invloedrijke omstandigheden.**

Soms hebben we redelijk goed gedocumenteerde gevallen van wolvenaanvallen die helemaal zonder waarschuwing kwamen en zonder onderliggende omstandigheden. Het kan gebeuren als een donderslag bij heldere hemel.

Maar heel vaak is er iets gaande. Er zit dan een voorgeschiedenis achter, of er lag voedsel waar de wolf regelmatig op afkwam, of er waren al waarschuwingssignalen. Het komt zelden echt uit het niets. Maar het kan gebeuren. Dus **we moeten open blijven staan voor alle situaties.**

**Interviewer:** In Nederland worden **wolven steeds vaker overdag gezien** terwijl ze door bebouwd gebied lopen, en dit zijn **niet altijd wolven die gewoon even langskomen, maar ook wolven die hun territorium in dat gebied hebben.** Wordt dit ook in andere landen gezien? En hoe kan dit worden voorkomen? En **welke maatregelen zouden moeten worden genomen?**

**Linnell:** Dit is een vraag over **waar je op deze glijdende schaal de lijn trekt tussen, acceptabel, zorgwekkend en zeer zorgwekkend.** Het feit dat wolven 's nachts dicht langs menselijke gebouwen en infrastructuur lopen is normaal. Om je een voorbeeld te geven: in Scandinavië zie je in de winter vaak wolvensporen op de wegen dicht bij huizen, en dat komt vaak omdat daar de sneeuwschuiver is geweest. En wolven zijn niet dom. Ze gaan geen energie verspillen met door diepe sneeuw te lopen als ze over een geploegde weg kunnen lopen en dat is eigenlijk normaal.

**Als wolven dat echter overdag gaan doen, wanneer ze gezien kunnen worden, dan is dat zeker een stap omhoog in escalatie. Dat betekent niet dat het meteen een probleem is.** In sommige grotere nationale parken, zoals bijvoorbeeld in Yellowstone National Park, zie je ook vaak wolven die zich overdag verplaatsen en zich laten zien aan mensen, maar zonder enige dreiging te vormen. Dus het hoeft geen probleem te zijn, Maar **het is zeker een aanwijzing dat de habituatie een belangrijke grens is overgegaan. en dit zijn absoluut situaties die je heel zorgvuldig moet beginnen te monitoren en waar iemand opvolging aan moet geven.**

Want dit is wanneer je in een situatie terechtkomt waarin de wolf zich comfortabel voelt rondom mensen. En natuurlijk kan het gebeuren dat een wolf ergens verzeild raakt waar hij niet wil zijn en probeert zijn weg eruit te vinden, maar **als de wolf zich heel ontspannen door zulke plaatsen blijft bewegen, dan ben je er zeker van de ene situatie in een nieuwe situatie is overgegaan. En het zorgvuldig monitoren van die situatie is echt essentieel, vooral wanneer het zich herhaalt.**

**Interviewer:** Het **afschrikken van wolven** werkt soms wel, soms niet. **Hoe lang moet dat geprobeerd worden voordat je kunt concluderen dat het niet werkt?**

**Linnell:** Het idee om het gedrag van de dieren te veranderen, **het bewijs voor het succes daarvan is niet erg sterk.** Grotendeels omdat het heel moeilijk is om te doen en heel moeilijk is om het effect ervan te monitoren. Je zou eigenlijk bijna een GPS-halsband op de wolf moeten hebben gezet van tevoren om het effectief te kunnen volgen en vervolgens het effect ervan te kunnen bepalen.

Dus het bewijs dat we hiervoor hebben, bestaat uit een verzameling anekdotes. Eigenlijk is het **verrassend moeilijk om dit uit te voeren**, omdat je heel vaak hoort over een wolf die heel dicht bij mensen komt, en dan gaat iemand erheen met bijvoorbeeld een paintballgeweer, rubberen kogels of vuurwerk, en dan merk je dat **het eigenlijk heel moeilijk is om dicht genoeg bij de wolf te komen. Je moet namelijk behoorlijk dichtbij zijn om hem af te schrikken.**

Dus ik zou zeggen dat je uit de fragmenten informatie en de anekdotes misschien zou kunnen afleiden dat **dit bij jonge dieren, die gewoon nieuwsgierig en naïef zijn, misschien makkelijker is.** Dat je hun gedrag dan eerder kunt veranderen.

Bij oudere dieren hebben we anekdotes die beide kanten op gaan. We hebben verhalen waarin het gedrag van de wolf nooit meer terugkwam, maar misschien was het eigenlijk überhaupt geen echt probleem en ging het maar om een paar ongebruikelijke situaties die tot de interventie leidden. En in andere gevallen hebben mensen ingegrepen en is het niet gelukt om het gedrag te veranderen.

**Dus het is een nuttig hulpmiddel om te proberen, maar in de praktijk is het een heel moeilijk hulpmiddel om echt uit te voeren en moeilijk op te volgen.** Maar het is goed om het te hebben. De **enige andere optie is om de wolf te doden**, en dat is natuurlijk een zeer controversiële stap. En **als de omstandigheden het toelaten, is het heel goed dat mensen eerst andere interventies proberen.**

Maar we moeten zeker duidelijk zijn dat onze bewijsbasis klein is, en dat het heel moeilijk is om hierover bewijs te verzamelen, en dat je er in principe een halsband op zou moeten hebben. En zelfs dat kan een uitdagende activiteit zijn.

Iedereen lijkt de neiging te hebben om zijn telefoon te pakken, het te filmen, te proberen een selfie te maken, het dier te roepen, het een broodje te geven. En dit zijn in feite allemaal stappen die er uiteindelijk toe zullen leiden dat die wolf sterft.

Dus ik denk dat als ieders eerste reactie veel assertiever en agressiever zou zijn, dit waarschijnlijk een goede manier zou zijn geweest om ermee om te gaan.

**Interviewer:** Als **veiligheid en natuurbescherming** met elkaar **in conflict** komen, welke zou dan **zwaarder** moeten **wegen**?

**Linnell:** Het is altijd een kwestie van balans. En het gaat niet alleen om natuurbescherming. Elke activiteit waar mensen zich mee bezighouden heeft een veiligheidselement. We hebben dat met voedselgezondheid en voedselveiligheid, en we hebben dat met transport, we hebben dat met eigenlijk alles wat we doen. Er zit altijd een veiligheidscomponent aan.

Dus er is niets bijzonders aan natuurbescherming in die zin. En zelfs binnen natuurbescherming draait het niet alleen om de wolf, toch? Het hebben van wilde zwijnen of edelherten in een landschap is ook een veiligheidskwestie vanwege de aanrijdingen die je op de wegen hebt. Mensen sterven in botsingen met ogenschijnlijk onschuldige dieren zoals herten of zwijnen. Het is altijd onderdeel van de afweging.

En de natuur is niet anders dan de menselijke wereld. **Er zijn natuurlijk altijd risico's wanneer je buiten in de natuur bent.** Je kunt van bergen vallen, je kunt verdrinken in rivieren. De natuurlijke omgeving is geen speelpark dat volledig vrijgemaakt is van alle gevaren. En in veel opzichten is dat juist onderdeel van de aantrekkingskracht van het bezoeken van de natuur: dat je naar een plek gaat die een beetje minder gecontroleerd is, minder gereguleerd, minder vrij van risico's.

Maar natuurlijk willen we **dat die risico's gecontroleerd worden en beheerd worden.** En hoewel er altijd een risico zal zijn dat verbonden is aan natuur en wilde dieren, en we dat gedeeltelijk moeten accepteren, **willen we uiteraard niet dat die risico's groter zijn dan nodig.** En als je een individueel dier hebt, een zwijn of wat dan ook, dat tekenen vertoont van een buitensporig risico, dan moeten we uiteraard reageren.

Het is zoals wanneer je een wandelpad hebt: het is fijn om bomen te hebben, maar als er een boom staat die half over het pad hangt, heen en weer zwaait in de wind en op het punt staat om om te vallen, dan wordt het gevaarlijk dat iemand een kettingzaag pakt en die boom weghaalt. Je haalt niet alle bomen weg die misschien een keer zouden kunnen omvallen, maar je reageert zeker op die ene boom waarvan het lijkt dat hij dat gaat doen.

Dus opnieuw gaat het in deze kwestie om het vinden van een balans. We kunnen nooit zeggen dat de natuur zonder risico's is, maar **we kunnen uiteraard stappen ondernemen om die risico's te minimaliseren of op z'n minst de meer extreme onderdelen ervan weg te nemen.**

**Interviewer:** Is er **onder wolvenexperts overeenstemming** over hoe je moet **omgaan met een brutale wolf**? Als buitenstaander krijg ik de indruk dat zelfs **onder professionals verschillende meningen bestaan.** Klopt dat?

**Linnell:** Zeker, **er zijn verschillende meningen**, en ik zou denken dat er **meerdere bronnen zijn voor deze verschillen**. Eén oorzaak is eigenlijk onvermijdelijk: de bewijsbasis voor dit soort zaken is gelukkig heel klein. We hebben simpelweg niet zo veel gevallen, en dat is een zegen. **Ik zou er echt heel blij mee zijn** als we nooit meer extra gegevens hoefden te verzamelen. **Als er geen aanvallen meer zouden zijn, geen brutale wolven meer**, dan zou ik heel blij zijn geen extra data te krijgen, want **elk bericht over een brutale wolf** is eigenlijk **iemands** soms zeer **stressvolle of tragische ervaring**. Dus dat **gebrek aan concreet bewijs creëert** natuurlijk **ruimte voor verschillende meningen**.

Daarnaast komen **verschillende experts met verschillende ervaringen**. Afhankelijk van **in welk land je woont, op welk continent je leeft, heb je een totaal andere achtergrond aan ontmoetingen en situaties**. En natuurlijk hebben **verschillende experts** ook verschillende **individuele waarden**. Er zijn mensen die misschien meer uit een wildbeheerachtergrond komen, waar het doden van een dier niet per se een groot probleem is. Als je gewend bent om bejaagbare soorten te beheren en jachtquota vast te stellen, dan is het doden van een dier, of dat nu een edelhert is of een wolf niet iets bijzonders, maar iets vrij normaal. En vooral in Noord-Europa of delen van Oost-Europa is dat veel normaler dan in West-Europa.

Maar daarnaast hebben **mensen** ook heel **verschillende persoonlijke waarden over doden**. Sommige mensen vinden dat we geen dieren zouden moeten doden. Mensen met een **sterkere dierenwelzijnsachtergrond** of een meer **dierenrechten-georiënteerde achtergrond** zijn **principiële** tegen het doden van dieren. Of in elk geval **hebben ze een totaal andere normen**.

Dus deze **professionele én persoonlijke bagage** die een **expert** meebrengt in het gesprek, **leidt natuurlijk tot een diversiteit aan perspectieven over wat je moet doen en waar de grens ligt**. En in veel gevallen hebben we, zoals ik al meerdere keren heb gezegd, niet de gegevens die we zouden willen hebben, en **dit hele fenomeen is nieuw. We leren eigenlijk terwijl we onderweg zijn**.

En wat echt **belangrijk** is, is dat we **van elk geval leren**. We moeten proberen **zoveel mogelijk te leren** en proberen een **bewijsbasis** op te bouwen waarmee we uiteindelijk met veel **meer zekerheid** kunnen zeggen **dat we weten wat we doen**. Het probleem is dat wanneer we **die bewijsbasis niet hebben**, we **toch moeten handelen**. Dit is precies **de situatie die elke wetenschapper haat**: dat je om een aanbeveling wordt gevraagd terwijl je de data of het bewijs dat je graag zou willen hebben, niet hebt. Dus je moet een soort aanbeveling doen of **een beslissing nemen in een situatie van onzekerheid, gebaseerd op basisprincipes, intuïtie of een verzameling anekdotes** die je allemaal net iets anders vertellen.

**Maar je móét handelen. Je kunt niet elke beslissing in het leven uitstellen terwijl je wacht op meer bewijs**. Soms moeten beslissingen worden genomen. En dan is de vraag: wie krijgt het **voordeel van de twijfel**? Is dat **de wolf**, of is het **de menselijke veiligheid**? En zeker vanuit **mijn perspectief** zou ik zeggen dat **de menselijke**

**veiligheid** in deze gevallen het **voordeel van de twijfel** moet krijgen. Natuurlijk betekent dat niet dat je elke wolf doodt die iemand zou kunnen verwonden, maar wanneer je **een situatie krijgt waarin de alarmbellen beginnen te rinkelen**, dan moet het **voordeel van de twijfel zeker naar het veiligheidsstandpunt van mensen** gaan.

**Interviewer:** Wat is het belangrijkste dat overheden zouden moeten doen om te voorkomen dat wolven überhaupt probleemgedrag ontwikkelen?

**Linnell:** Wat kunnen overheden doen? Ik denk dat **het belangrijkste punt** hier ligt in de communicatie. Dat er een heel **duidelijke boodschap** moet zijn over wat mensen kunnen doen om dit te voorkomen. En dat betekent zeker: niet voeren, niet proberen ze aan te raken. Weet je, het is niet schattig wanneer ze komen en een broodje pakken.

En hoewel mensen natuurlijk **al tientallen jaren**, proberen om **empathie onder het publiek te stimuleren voor wolven**, trekken mensen **die empathie soms te ver door**. Zo van: "Oh, het is een dier. Ik wil aardig voor het zijn. Ik wil het voeren." Maar als je dezelfde analogie toepast: iedereen wil empathie tonen voor zijn kinderen, maar dat betekent niet dat je ze elke dag volpropt met chocola, snap je? Dus je kunt empathie tonen zonder dat je het voortdurend een broodje hoeft te geven of hoeft te voeren.

En proberen die afstand te stimuleren zal zeker helpen. Een cultuur waarin je je hond aan de lijn houdt wanneer je in natuurgebieden bent, zou niet alleen de wolf ten goede komen, maar ook de wilde dieren in het algemeen.

En ik denk dat een ander punt dat hier echt kan helpen is dat **wanneer er wordt gecommuniceerd dat een wolf die probleemgedrag begint te ontwikkelen**, hij uiteindelijk **zal worden afgeschoten**. Dat dit een zeer krachtige prikkel is voor het publiek om het dier juist niet aan te moedigen. Want als dat gedrag ertoe leidt dat het dier wordt gedood, dan willen ze dat natuurlijk niet. Maar dan moeten ze proberen het op afstand te houden.

Maar **niet in elk geval gebeurt het omdat mensen iets verkeerd deden. Soms leert de wolf het gewoon zelf**. En ik denk dat het echt belangrijk is dat **overheden duidelijk maken dat er rode lijnen zijn**. Dat er **situaties** zijn waarin **bepaald gedrag** simpelweg **niet wordt getolereerd** en waarin de **overheid bereid is in te grijpen om mensen te beschermen**. Mensen **moeten weten dat hun veiligheid, of zelfs hun gevoel van veiligheid, serieus wordt genomen**.

Dit betekent **niet** dat je meteen **alle wolven** gaat **neerschieten**, maar **wel dat het kan gebeuren wanneer bepaalde grenzen worden overschreden**. De vraag is natuurlijk: **waar trek je die grenzen? Maar ik denk dat mensen echt moeten weten dat er een reactie zal komen en dat ze de wolf niet elke dag hoeven te verwelkomen in de keuken voordat er iets gebeurt**.

Dus het gaat om communicatie, maar het is een heel moeilijke taak omdat het om subtiele boodschappen gaat. Ze zijn niet zwart-wit, niet volledig duidelijk, en er zit veel subjectiviteit achter. Maar **dit is simpelweg wat overheden moeten doen**.

**Interviewer:** Wat maakt de wolf zo bijzonder voor u?

**Linnell:** Wat ik zo speciaal vind, is eigenlijk de dingen waar we het vandaag over hebben gehad. **De uitdagende relatie die ze met mensen hebben.** Het feit dat we het **dier liefhebben, haten, vrezen, bewonderen, respecteren**; we hebben een soort “ja-nee”, “aantrekking-afstoting”, “aantrekkings-afweerrelatie” met het dier.

En voor mij is **de wolf een ongelooflijk doorkijkje naar de complexiteit van de menselijke verbondenheid met de natuur in het algemeen, maar in het bijzonder met grote zoogdieren.** We hebben dit altijd al gehad, toch? Als je kijkt naar grotschilderingen in Spanje en Frankrijk, zo’n 35.000 jaar geleden. Mensen, onze vroege menselijke voorouders, schilderden wilde dieren op de muren, niet omdat dat hen direct iets opleverde, maar omdat het iets voor hen betekende. En **wilde dieren betekenen iets voor mensen.** Ze betekenen heel verschillende dingen voor heel verschillende mensen, maar **de wolf is een van de extreme gevallen.**

En tegelijkertijd hoor je eigenlijk zelden iemand zeggen dat hij niet wil dat wolven überhaupt bestaan. Ik heb nog nooit iemand horen zeggen dat hij geen bewondering heeft voor wolven, als soort. De vraag is alleen: Hoe moeten we ermee samenleven?

En in **deze moderne situatie**, waarin we **nu wolven over heel Europa** zien terugkeren **in dit moderne landschap**, en waarin we zijn **verschoven van een meer vijandig verleden naar een poging om een vorm van co-existentie te vinden**, dat is iets wat we nog **nooit eerder in de menselijke geschiedenis** hebben **geprobeerd**. We proberen nu iets te doen wat nog nooit eerder is gedaan. We **hebben de antwoorden niet. Niemand weet hoe co-existentie er precies uit zou moeten zien.** Het is een proces waarin we proberen **een nieuwe relatie** te definiëren **tussen mensen en wolven**. En voor mij is dat het meest fascinerende onderdeel ervan.

Ik heb, net als veel collega’s, mensen die veel meer gericht zijn op de ecologie van wolven. Dat is een heel hoofdstuk op zich. Maar voor mij persoonlijk is het juist deze relatie tussen mens en wolf die me echt triggert. En ik denk dat het ook veel belangrijke boodschappen bevat over menselijke relaties onderling. De manier waarop we verschillende meningen bespreken, de manier waarop we proberen verschillende waarden in dezelfde ruimte te laten bestaan. Ik denk dat het heel belangrijke inzichten geeft in hoe we zouden willen dat de menselijke samenleving als geheel functioneert.

Dus **de boodschappen gaan veel verder dan wolven, natuurbescherming en de samenleving in het algemeen.** De wolf werpt echt een bijzondere blik op de menselijke relatie met de natuurlijke wereld én met onze medemensen.

**Interviewer:** Heel erg bedankt.

**Linnell:** Dank je wel, Debbie. Dit was leuk!